

מראי מקומות - יבמות

קד.

א. מקשינן ריבים לנגעים

פרש"י, דחליצה נחשבת כמו דין משום דגובין כתובתה, ולכן הוי דיני ממונות. והק' הקובץ הערות (פ', א'), דמה בכך דגובה כתובתה, מ"מ למה לא מועיל החליצה להתירה, דחליצה אינה באה לגבות כתובתה רק להתירה, ואחר דמותרת ממילא גובה כתובתה, ולכאו' אין טעם מדאורייתא לפסול החליצה משום שיש נפק"מ בזה לענין גביית כתובתה, והניח בקו'.

ב. מר סבר חליצה כתחלת דין דמיא וכו'

ובביאור המח', כ' בהגהות מרדכי דמר סבר כתחלת דין, דע"י חליצה מתחלת לתבוע כתובתה, ומר סבר כגמר דין, דע"י חליצה הו"ל כתובתה כגבוי'.

עוד כ' האתוון דאורייתא (כלל ח', בקו"א) בביאור המח', די"ל דנח' בעיקר יסוד איסור יבמה לשוק, אם הוא מפאת שלא נסתלק אישות מהבעל, דבכה"ג אין מיתת הבעל מתיר אלא מקליש כח האישות, או דלמא אישות הבעל נסתלק לגמרי במיתתו כמו בכל מיתת הבעל, והתורה חידשה אישות קלושה חדשה בינה ובין היבם, שמחמתו אסורה לעלמא בלאו. דלפי הסברא הראשונה, א"כ י"ל דכבר התחילה המיתתה להפקיע אישות הבעל, והחליצה גומרת ההפקעה הזאת לגמרי, וע"כ יש בחליצה רק ענין גמר, וא"כ שפיר מהני כמו דמהני גמר דין בלילה. משא"כ להסברא השני', דתחלת בעלות חדשה היא, וא"כ החליצה היא ענין חדש של ביטול אותו אישות, והוי כתחלת דין דצריך יום.

ג. מה להלן דימין אף כאן דימין

ויש לעי', מה הדין באיטר רגל, האם חולץ בימין שלו, דהיינו שמאל של כל אדם, או בימין של כל אדם, שהוא שמאל שלו. וע' ברמב"ן שחקר בענין זה, וצידד דאולי חשיב כאילו אין לו ימין כלל, וא"כ אולי אינו יכול לחלוץ כלל. וכ' דלמעשה אותו האיש לא יחלוץ, דכיון דאין גמרא בדבר לא יחלוץ. וע' רשב"א שהביא עוד צד, דאולי צריך לחלוץ בשניהם (וצ"ע אם כוונתו דיהי' צריך לחלוץ משניהם מספק, או דלמא דיש דין דצריך לחלוץ משניהם). וע' בים של שלמה (סי' כ"ב), שהביא מש"כ הטור דדין חליצה הוי כתפילין, וא"כ עושהו בימין שלו שהוא שמאל של כל אדם. ותמה היש"ש, בשלמא בתפילין, הרי הכל תלוי ביד כהה, ולמעשה הימין של כל אדם שלו הוא היד כהה, אבל הכא, הרי ילפי' ממצורע, וא"כ נראה דאין לחלק, ולעשותו בימין של כל אדם. ולדינא, כ' השו"ע (אה"ע קס"ט, כ"ה) די"א דצריך לחלוץ בשני רגליו, וי"א דאין לו תקנה כלל, וכ' הרמ"א דהמנהג כסברא הראשונה.

ד. מה להלן דימין, אף כאן דימין

כ' הריטב"א דכל זה דוקא לענין רגלו של חולץ, אבל לענין באיזה יד האשה חולצת הנעל, אין הקפדה, ויכולה לחלוץ נעלו אף ביד שמאל שלה, אף לכתחלה. וע' בתוס' לקמן (קה. ד"ה מי) שכ' בשם הירושלמי דחלצתו בימין, וכ' שהוא למצוה בעלמא, ולא לעיכובא. וכ' השו"ע (אה"ע קס"ט, ל') דצריכה לחלוץ מנעלו בידה הימנית בלא סיוע מידה השמאלית, אולם אף אם חלצה בידה או השמאלית כשר בדיעבד, וכן בשיניה (וכמבואר לקמן קה.).